

ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ НОВІТНЬОЇ ДОБИ (1991–2009 РОКИ): СОЦІОДІАГНОСТИКА РЕФОРМУВАННЯ

Таїсія ОГАРЕНКО

Copyright © 2009

*“Суть справи вичерпується не своєю метою, а своїм здійсненням.
Ті, хто переконаний, що радикальні зміни в суспільстві
відбуваються у результаті технологічного прогресу,
часто схильні ігнорувати проблеми сьогодення”*
(В. Феркіс)

Суспільна проблема. Набуття Україною незалежності зумовило кардинальні зміни у функціонуванні її правової системи. Перехід від тоталітарної держави до демократичної вимагає реструктуризації всіх без винятку соціальних інститутів, оскільки нового змісту набуло не тільки державотворення, а й суспільне життя у своєму багатомірному форматі. Особливих змін зазнала правова система України. Юристи багато й плідно працювали та працюють над удосконаленням як законодавчої бази, так і механізму її втілення у життєвий простір, проте соціологічний аспект такого становлення і розвитку залишається недостатньо дослідженим, незважаючи на велику суспільну потребу в цьому.

Метою дослідження є соціодіагностика особливостей реформування й розвитку правової системи України новітньої доби – 1991–2009 років. Для досягнення мети вирішувались **такі завдання:**

– *по-перше*, з'ясувалися передумови, на яких розпочалося реформування правової системи України на початку 1990-х років;

– *по-друге*, обґрунтовувалося співвідношення понять “правова система” й “правова держава”;

– *по-третє*, визначалися ідеологічні та морально-етичні засади, на яких ґрунтувалася реформа правової системи у період здобуття Україною незалежності;

– *по-четверте*, з'ясувалося те, які зміни відбулися у структурі правової системи за період розбудови української державності, й окреслювалися основні історичні етапи формування сучасної правової системи України.

Сучасний стан розв'язання проблеми в соціології. Як показує аналіз наукової правознавчої літератури, реформування правової системи тісно пов'язується з розбудовою правової держави. Ця проблематика висвітлена у працях таких відомих українських правознавців, як Ю. Шемшученко, С. Кульчицький, В. Селіванов, С. Світленко, В. Тертишник та ін. [див., наприклад, 1–6].

Соціологи звертають увагу лише на окремі моменти становлення правової держави. Так, В. Воловик зосередив увагу на основних факторах становлення ідеології державотворення [7]. Поза увагою соціологів залишається важливий процес розбудови правової системи України, його ідеологічне та морально-етичне підґрунтя, характер цього процесу, структуроутворювальні чинники, вплив його на розвиток суспільства в цілому та його окремих соціальних груп. Як справедливо зазначав О. Бойко, “на початку третього тисячоліття Україна почала відлік другого десятиріччя свого незалежного існування, що зумовило потребу в підведенні перших підсумків здійснених суспільних трансформацій, в аналізі успіхів і помилок у процесі державотворення, у пошуку відповідей на сутнісно класичне для українського народу запитання: “Чому ми маємо те, що маємо?” [8, с. 34].

Виклад основного матеріалу. Як відомо, 24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла Акт про проголошення незалежності України, а 1 грудня того ж року відбувся Всеукраїнський референдум, у результаті якого абсолютна більшість українців підтримала не-

залежність своєї країни. Тоді ж було й обрано першого Президента України – Л.М. Кравчука. Звісно, на початку свого самостійного самотворення українське суспільство мусило здійснити реформування практично всіх соціальних утворень, інституцій, перш за все правової, зокрема законодавчої, системи, оскільки саме вона є тим підґрунтям, з якого постає незалежна держава. Але, як показала практика, зробити це було не так легко.

По-перше, ні політична еліта, ні саме суспільство не були підготовлені до самостійного державотворчого процесу, оскільки “політично самостійною Україна стала несподівано, практично внаслідок своєїрідної “закономірної випадковості”, пов’язаної більшою мірою із зовнішнім чинником – невдалим серпневим путчем ортодоксальної номенклатури колишнього СРСР, а не з внутрішніми політичними процесами – національно-визвольними змаганнями української політичної контреліти” [8, с. 42].

По-друге, у системі управління всіма без винятку ланками діяльності – й економічної, і політичної, і правової, і культурної, і соціальної – домінував авторитарний стиль керівництва, відсутньою була особистісна та групова ініціатива; до того ж люди звикли тривалий час жити “за вказівкою згори” – від владних партійних структур.

По-третє, у самих правлячих владних структур не було сформовано єдиної стратегічної програми дій, оскільки подібних політичних прецедентів у світовій історії не існувало. В Україні склалася парадоксальна ситуація: оскільки зміни владних еліт відразу не відбулося, то реформи мусили проводити ті ж самі політики, які декларували партійні комуністичні гасла, звикли працювати в командно-адміністративній системі і не мали ні знань, ні досвіду, ні часу для того, щоб чітко зрозуміти, куди далі йти і як це краще зробити? “Зміна ладу, – писав професор С. Кульчицький, – стала соціальним катаклізмом” [3, с. 27]. Складність і непередбачуваність суспільної ситуації відзначали практично всі вчені, політики, чиновники, Так, професор С.І. Світленко писав: “Молода незалежна Українська держава опинилася в лещатах глибокої соціально-економічної, суспільно-політичної та духовно-культурної кризи. Це явище мало системний і довготривалий характер... Відсутність консолідації політичної еліти, відставання законодавчого забезпечення реформ, тактичні й стратегічні

помилки при виборі вектора розвитку країни, відсутність власної науково обґрунтованої моделі поступу, консерватизм, апатія та дезорганізованість значної маси населення, сильна енергетична залежність від Росії – всі ці чинники зумовили небачені труднощі українського державного відтворення” [5, с. 7].

По-четверте, досить низьким був рівень правової культури населення, недостатньо розвинутою правова свідомість суспільства, адже за радянських часів діяли не “закони права”, а “закони влади”. Поведінку людей на виробництві, у політиці та, власне, в особистому житті визначала партійна номенклатура. Інститут парламентаризму існував формально, оскільки народні обранці мусили діяти виключно за вказівкою партійних комітетів Комуністичної партії, яка була одноосібним суб’єктом політичної діяльності – панувала однопартійність.

Зрозуміло, що за таких умов найголовнішим завданням вищих органів влади було створення правових регуляторів реформування державного ладу й усіх державних інституцій. І найголовніше – правової системи як фундаменту державотворення для утримання в країні порядку і злагоди. Пріоритетом влади стала діяльність з розбудови правової держави. Здавалося б, що її дії та напрацювання мали бути узгодженими з ученими, однак у реальній площині вони не збігалися: учені запізналися з розробкою *національної ідеї державотворення*, а політики поспішали ухвалювати нові закони, які б сприяли формуванню ринкових засад розвитку суспільства. Таким чином, на початку 1990-х років в Україні виникла суперечність між науковими обґрунтуваннями реформ та практичною діяльністю з їх здійснення. Науковці почали розробляти теоретичні засади розбудови *правової держави*, а політики й народні депутати – практично реформувати *правову систему*. Тож виникає цілком логічне запитання: як же співвідносяться поняття “правова держава” і “правова система”?

Академік НАН України Ю. Шемшученко у статті “Теоретичні проблеми формування правової держави” [1], основу якої склала його доповідь на науково-практичній конференції “Правова держава в Україні: проблеми, перспективи розвитку” (Харків, 9 листопада 1995 року), зазначав, що проблеми побудови правової держави дискутувалися на кількох наукових і науково-практичних конференціях. З 1991 року в Інституті держави і права ім.

В.М. Корецького НАН України почав виходити спочатку міжвідомчий науковий збірник, а потім щорічник “Правова держава”. У 1994 там же була підготовлена одна з перших монографій, присвячених цій проблематиці – “Правова держава (теоретико-методологічне дослідження)”, автор якої – В.І. Тимошенко. Окремі аспекти цієї проблеми відображені в працях учених юридичних факультетів Київського і Львівського університетів, Національної юридичної академії України. Незважаючи на це, підкреслив він, “наша юридична теорія у даному питанні відстає від потреб практики. Нам потрібні сьогодні серйозні фундаментальні розробки концепції правової держави, а головне – конкретних шляхів її побудови в Україні” [1, с. 7–8].

Ю. Шемшученко погоджується з думкою багатьох науковців про те, що правовою є держава, яка функціонує на засадах верховенства права й закону, де реально забезпечуються права та свободи людини, громадянина. Однак він підкреслює, що існує й більш широкий контекст змісту цього поняття, відповідно до якого складовими правової держави є також “наявність високоякісного законодавства, чіткого механізму взаємодії та поділу гілок влади, відповідальності й контролю, високої правової культури населення тощо. Саме ці елементи створюють організаційно-правові засоби забезпечення прав і свобод людини, громадянина як серцевини змісту поняття “правова держава”. І саме тут зосереджені практичні проблеми, які стримують подальший розвиток України відповідно до принципів правової держави” [Там само]. Таке розуміння зазначеного понятійного змісту видається вичерпним і конкретним, передусім з погляду правознавства.

Водночас професор В. Тертишник подає скоріше соціологічне визначення: правова держава – це “таке утворення, де діють справедливі і шляхетні закони, всі люди рівні перед законом і судом, панує верховенство права, забезпечуються права і свободи людини, має місце відповідальність влади перед громадянами, а реалізація принципу її розподілу на законодавчу, виконавчу й судову сприяє гармонізації державного управління, злагоди в суспільстві та створює перепони для зловживань і корумпованості можновладців” [6, с. 23]. Соціологічним це розуміння є з огляду на те, що за використанням таких понять, як “утворення”, “справедливі і шляхетні закони”, “рівність людей перед законом і судом”, “пе-

репони для зловживань і корумпованості” тощо, прихована **сутність** правової держави, а саме її **соціально-правовий фундамент** (нормативний, функціональний та інструментальний), який створює рівні можливості для забезпечення людьми своєї життєдіяльності у соціумі. П. Богуцький слушно зауважує про те, що “правова держава має забезпечувати правову захищеність особистості та її природних прав. Це завдання вирішується законотворчою діяльністю держави і шляхом застосування прийнятих норм права. Держава не може виходити за межі права, за якими потрапляє під загрозу ідея не тільки правової держави, а й активної творчої свідомості, що важливо для збереження та розвитку суспільства” [9, с. 16].

Отже, можемо констатувати, що *правова держава – це політична організація суспільного життя, пріоритетом існування якої є верховенство закону для всіх верств населення, соціальних інститутів, соціальних і політичних акторів, що реалізується в правовій поведінці громадян та забезпечується законотворчою й правозахисною діяльністю законодавчих, виконавчих і судових органів влади*. Звісно, функціонування правової держави здійснюється на основі її правової системи, оскільки остання є більш конкретним поняттям і втілює в собі такі елементи, як суб’єкти – носії правових відносин, причинно-наслідкові зв’язки (джерело права та правопорядок), систему права, правові інститути, мету й форму правової діяльності. Наші теоретичні дослідження [див. 10] дають підстави розглядати **правову систему** як *відносно самостійне, цілісне, упорядковане соціальне утворення правових суб’єктів (осіб, організацій, держави) та інститутів, соціально-правових відносин і процесів, власне права (норм і принципів), що ґрунтується на відповідних джерелах, зумовлюється специфічними особливостями правосвідомості нації як результату історично-суспільної діяльності, культурного розвитку й функціонує завдяки законодавчій системі та юридичній практиці з метою забезпечення й утримання правопорядку*.

Виходячи з такого розуміння правової держави й правової системи, стає очевидним, що ці поняття тотожні, але не ідентичні: правова система – це каркас, на якому існує правова держава. Тож правознавці акцентують увагу на розбудові правової держави, оскільки вона

втілює *ідеал* суспільного устрою¹, а політики та соціологи зосереджують свої інтелектуальні зусилля на реформуванні й удосконаленні правової системи, оскільки вона є *інструментом* розбудови правової держави.

Розмежування понять “правова держава” й “правова система” дає змогу з’ясувати ті ідеологічні та морально-етичні засади, на яких відбулося реформування правової системи на етапі здобуття Україною своєї незалежності. Перш за все, озираючись на пройдений українським суспільством шлях, варто зазначити, що мала відбутися еволюція від командно-адміністративної системи, основою якої був державний соціалізм, що ґрунтувався на авторитаризмі, пануючій владі компартійної номенклатури, до демократії. І вона відбулася. Складно, тернистим шляхом, але відбулася. Початком цієї еволюції є жовтень 1988 року, коли Верховна Рада СРСР схвалила проект конституційної реформи, яку висунув М. Горбачов. Як зазначає С. Кульчицький, “реформа передбачала перетворення радянських органів влади на владні структури, прямо не залежні від партійних комітетів..., чим приховувала у собі вибуховий заряд величезної сили. Вона порушувала фундаментальні умови існування тоталітарної держави – нероздільність влади та її незалежність від суспільства” [3, с. 25–26]. У результаті чого вибори до місцевих рад України в березні 1990 призвели до ситуації, яку можна було схарактеризувати як своєрідне двовладдя, коли фактично з’явилося дві влади: компартійна й радянська замість однієї – партійної, що послабило центральну владу в республіках, зокрема в Україні, де “катализатором катастрофічних для наддержави відцентрових тенденцій став національно-визвольний рух. Національні політичні еліти стала віддалятися від центру, зближуючись із власними народами” [3, с. 26]. Як результат, вибори до Верховних Рад союзних республік та місцевих рад породили 15 нових центрів влади, зокрема, й російської у Москві. Верховна Рада РРФСР, а за нею й усі інші союзні республіки, зокрема Україна (16 липня 1990 року), прийняли декларації про суверенітет. Тож була практично ліквідована монополія компартії на владу, і з 24 серпня 1991, коли Верховна Рада ухвалила Акт про проголо-

шення незалежності України, розпочалася нова епоха для українського суспільства – рух до демократичного суспільства.

Звісно, зміни потребувала й ідеологія державотворення, на нових принципах мали формуватися морально-етичні засади життя-процвітання. Ідеологія державотворення, на думку професора В. Воловика, постає як “сукупність теоретично обґрунтованих ідей і поглядів, що виражають ставлення до існуючої системи державного устрою й до її можливих змін, які сприйняті як правильні і потрібні співгромадянами конкретного суспільства, утвореними ними соціальними нашаруваннями і групами, що певною мірою беруть участь у практичній реалізації цих ідей і поглядів” [7, с. 25]. У цьому визначенні ідеології, на наш погляд, не вистачає ясності: *ставлення кого* до існуючої системи державного устрою та її можливих змін? Влади чи населення? Політичних акторів чи окремих соціальних груп? Науковців чи суспільства в цілому? Вважаємо, що саме до *наукової й політичної еліт*, тобто тих акторів (науковців, освітян, парламентарів, політиків, журналістів та інших), які беруть безпосередню участь у продукуванні ідей і поглядів щодо державотворення, у їх верифікації та обговоренні на різних рівнях – від студентської групи до засідань Верховної Ради. Тож перед науковою й політичною елітами України постало важливе завдання: створити нову ідеологію державотворення, тобто побудувати правову державу, а в практичній площині – створити нову правову систему, оскільки радянська зазнала руйнації, а її основна ідея – соціалістичний демократизм Радянської держави – повновладдя народу – так і залишилась утопічною, не реалізувалась у повсякденні.

Тож *основним стрижнем* цього процесу стали *ідеї створення дійсної, а не декларативної, демократичної соціально-правової держави*, основними принципами якої, на думку В. Корнієнко, є такі: демократія як форма політичного режиму, підкріплена високим добробутом громадян, законність і справедливість [11, с. 51]. Засади демократії на початку незалежності України були закладені виборчим процесом народних обранців, плюралізмом думок, багатопартійністю, створенням нових соціальних інститутів, зокрема

¹ Так, ще І. Кант характеризував правову державу “не як емпіричну реальність, а як ідеальну теоретичну модель, що нею слід керуватися як вимогою розуму й метою наших зусиль у практичній організації державно-правового життя” [Правознавство : підручник / А.І. Берлач, Д.О. Карпенко та ін. ; за ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 94].

президентства. Розпочалася трансформація планової економіки до ринкової. Як зазначає С. Світленко, “державотворчий процес, що розгорнувся в Україні після проголошення незалежності, характеризувався суперечністю та неоднозначністю. З одного боку, спостерігалися певні позитивні зміни: запроваджено власні атрибути державності, створено Збройні сили, трансформовано старі елементи державної влади й утворено та розбудовано нові структури; з іншого – дії різних гілок влади виявилися слабо скоординованими і не мали належної єдності” [5, с. 7]. Більше того, суспільство в цілому не було готовим до здійснення реформ. Не вистачало професійності, консолідації зусиль, спільної, об’єднуючої ідеї.

Тому **перший етап реформи правової системи**, на нашу думку, припадає на **1990–1996 роки** і характеризується відставанням законодавчого забезпечення реформ, створенням лише підґрунтя правової системи, суперечливістю ухвалених правових актів, неоднозначністю дій органів влади, низьким рівнем правосвідомості, зростанням недовіри населення до владних структур. Це підтвердили результати соціологічних моніторингів, проведених фахівцями Інституту соціології НАН України. Так, у 1996 році Верховній Раді “цілком довіряли” лише 2,0% опитаних, Уряду – 3,6%, Президенту (Л.Д. Кучмі) – 7,1% [12, с. 526–527].

Незалежна Українська держава практично шість років жила за Конституцією УРСР і тільки в червні 1996 набула де-юре статусу правової держави, який було визначено в новій Конституції України (ст. 1) [13]. Як зазначають правознавці, вона “підтвердила політичні наміри і практичні заходи щодо здійснення соціально-економічних і політичних перетворень, розпочатих у попередні роки, закріпила реально існуючі соціально-політичні відносини, інститути і правопорядок, що склалися на момент її прийняття. Конституція стала сутнісно базовим нормативно-правовим актом, основною юридичною нормою внутрішньої та зовнішньої політики держави, окреслила контури цивілізованої, соціальної, правової держави, закріпила у своїх нормах такі демократичні цінності й принципи, які ще треба було запроваджувати у практику національного законотворення і застосування” [4, с. 40]. Однак фактично досягти такого статусу було непросто.

Після прийняття Конституції України указами Президента України та постановами Кабміну було сформовано “концептуальні, правові

й організаційні основи для впровадження адміністративної реформи”, яка була спрямована на “здійснення комплексу структурно-функціональних, організаційних і кадрових перетворень у системі виконавчої влади, спрямованих на значне підвищення ефективності реалізації публічної влади у сфері діяльності держави і місцевого самоврядування” [14, с. 9]. Цей період можна охарактеризувати як **другий етап реформування правової системи**, що фактично розпочався з **1996 року** і тривав приблизно до **2002**. Він характеризується розробкою правових актів забезпечення адміністративної реформи (вдосконалення процедур роботи виконавчої влади) та реформи органів місцевого самоврядування, прийняттям низки конституційних законів та кодексів, які стосувалися комплексного правового регулювання економічної реформи, зокрема ринкових механізмів, захищеності прав і свобод громадян. Проте ефективність правотворчої діяльності у цей період була досить низькою. До 2003 року Верховною Радою було схвалено понад тисячу законів, однак їм були властиві і внутрішня суперечливість, і непослідовність, і відсутність надійних механізмів реалізації, і нестабільність. А це означало, що формування правової системи відбувалося без усебічного врахування соціально-політичних інтересів суспільства. До того ж недостатньо спрямовувалися демократичні зміни.

Третій етап реформування правової системи в Україні (2003–2009 роки), на наш погляд, можна назвати **періодом конституційної реформи**, що розпочався з березневого (2003) проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України”, який Президент Л. Кучма запропонував для всенародного обговорення і який “суттєво активізував партійно-політичні процеси в суспільстві” [15, с. 15]. Варто зазначити, що конституційна реформа була спрямована на затвердження реальних цінностей – демократичних принципів розбудови української держави, які пов’язуються з “процесами гуманізації, олюднення всіх сфер суспільного життя, забезпечення соціальної свободи і досягнення стану справедливості в суспільстві на основі народного народовладдя” [15, с. 19]. Незважаючи на низку прийнятих законів, фахівці вважають, що від концептуальної моделі правової держави до реальності варто пройти тернистий шлях. Так, зокрема, В. Тертишник пропонує Конституцію України ухвалювати шляхом всенародного референдуму, що забезпечить

верховенство права; удосконалювати законодавчу діяльність шляхом створення Державного законотворчого департаменту; розширити право законодавчої ініціативи й надати його також Верховному Суду України, Конституційному Суду України, Комітету Верховної Ради з правової політики, Генеральному прокуророві України, Уповноваженому Верховної Ради з прав людини, Міністерству внутрішніх справ – оптимізувати виконавчу владу; розширити форми діяльності та зміцнити прокурорський нагляд; реформувати судову владу тощо [6].

Висновки. Процес реформування правової системи України, який розпочався з проголошенням її незалежності (серпень 1991), реальної сили набув після ухвалення Конституції України (червень 1996). Він характеризується суперечливістю, складністю, непослідовністю, нестабільністю. Основними причинами цього є: а) суперечності між принципами, що проголошуються й реалізуються в буденному житті; б) відсутність ідеологічних засад загальнонаціональної стратегії державотворення; в) постійне загострення політичного протистояння та г) непорозуміння між керівниками вищих органів влади. Тим часом українське суспільство потребує дієвого правового забезпечення гарантій, прав і свобод своїх громадян. Тож актуальним є подальше соціологічне дослідження співвідношення стану правової системи та механізмів правового захисту населення.

1. Шемшученко Ю. Теоретичні проблеми формування правової держави / Ю. Шемшученко // Право України. – 1995. – № 12. – С. 3–6.

2. Кириченко М. Тож якою бути Українській державі? / М. Кириченко // Віче. – 1993. – № 12. – С. 84–97.

3. Кульчицький С. Еволюція державного устрою в Україні: від тоталітаризму до демократії / С. Кульчицький // Віче. – 1997. – № 1(15). – С. 21–31.

4. Селіванов В. Правовий прогрес України. Методологічні проблеми дослідження / В. Селіванов // Віче. – 1998. – № 1(70). – С. 40–61.

5. Світленко С.І. Україна незалежна: гострі кути на шляху від концептуальної моделі до реальності / С.І. Світленко // Грані. – 2002. – № 4(24). – С. 5–8.

6. Тертишник В.М. Правова держава: гострі кути на шляху від концептуальної моделі до реальності / В.М. Тертишник // Вісник НАН України. – 2007. – № 3. – С. 23–29.

7. Воловик В. Основні фактори становлення ідеології державотворення / В. Воловик // Віче. – 2001. – № 12. – С. 22–31.

8. Бойко О. 1991 р.: стартові умови та потенційні можливості розгортання державотворчого процесу в Україні / О. Бойко // Людина і політика. – 2001. – № 6. – С. 34–48.

9. Богуцький П. Поняття правової держави та методологічний підхід до проблем її формування / П. Богуцький // Право України. – 1996. – № 4. – С. 14–16.

10. Огаренко Т.О. Соціальна структура правової системи: концептуалізація поняття / Т.О. Огаренко // Вісник Академії праці і соціальних відносин федерації профспілок України. – К., 2009. – № 4. – С. 211–219.

11. Корнієнко В. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві / В. Корнієнко // Право України. – 2001. – № 2. – С. 47–52.

12. Українське суспільство 1992–2008. Соціологічний моніторинг / за ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К.: ІС НАН України, 2008. – 656 с.

13. Конституція України. – К., 1996.

14. Шишка М.Г. Правова реформа в Україні – запорука незалежності / М.Г. Шишка // Грані. – 2002. – № 4(24). – С. 9–12.

15. Селіванов В. Демократичний вимір Конституційної реформи в Україні: сучасне розуміння / В. Селіванов // Право України. – 2003. – № 9. – С. 15–23.

АННОТАЦІЯ

Огаренко Таїсія.

Правова система України новішого часу (1991–2009 роки): соціодіагностика реформування.

Процес реформування правової системи України, на початку с моменту провозглашения её независимости (август 1991), приобрёл реальную силу после принятия Конституции Украины (июнь 1996). Он характеризуется противоречивостью, сложностью, непоследовательностью, нестабильностью. Главными причинами этого являются: а) противоречия между принципами, которые провозглашаются и реализуются в обыденной жизни; б) отсутствие идеологических основ общенациональной стратегии государственного строительства; в) постоянное обострение политического противостояния и г) ситуация непонимания между руководителями высших органов власти. В то же время украинское общество нуждается в действенном правовом обеспечении гарантий и свобод своих граждан.

RESUME

Oharenko Taisiya.

Law System of Ukraine of Today (1991–2009): Sociodiagnosics of Reformation.

The process of reformation of jurisdiction in Ukraine which started from the moment of declaration of its independence (August 1991) acquired a real strength after the adoption of the Constitution of Ukraine (June 1996). It is characterized by controversy, complexity, inconsistency, instability. The main reasons of this are: a) disagreement between principles which are proclaimed and realized in everyday life; b) absence of ideological basis of national strategy of state building; c) constant sharpening of political opposition and d) situation of misunderstanding between the heads of higher bodies of power. At the same time Ukrainian society needs really juridical insurance of guaranties and freedom of its citizens.

Надійшла до редакції 30.06.2009.